

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Tämä on Orimattilan ja Heinolan kaupunkien yhteinen lausunto

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Esityksessä ehdotetaan laskennallisten korvausten määrän vähentämistä ja korvausajan lyhentämistä.

On esitetty, että korvausaika lyhenisi kiintiöpakolaisilla neljästä vuodesta kolmeen vuoteen ja muiden kuin pakolaistaustaisten korvausaika kolmesta vuodesta kahteen vuoteen. Ehdotuksen taustalla on oletus siitä, että korvausaikojen lyhentäminen voisi johtaa nopeampaan ja tehokkaampaan kotoutumiseen, sekä säästöihin valtion varoissa. Usein kotoutuminen on kuitenkin tätä pidempi prosessi, jota ei pystytä mittaamaan aikamääreellä. On tärkeää huomioida, että eri taustoista tulevat ihmiset voivat tarvita erilaisia tukimuotoja ja aikarajoja, jotta heillä on mahdollisuus asettua uudelle paikkakunnalle. Korvausmäärien- ja aikojen vähentämisellä voi olla negatiivisia vaikutuksia siihen, millaista tukea kunta pystyy tarjoamaan kohderyhmälle. Lyhyemmät korvausajat saattavat johtaa siihen, että tietyt väestöryhmät jäävät ilman riittävää tukea ja mahdollisuuksia. Tämä voi heijastua yhteiskuntaan laajemmin, kuten lisääntyvänä eriarvoisuutena ja syrjäytymisenä.

Palvelujen heikkeneminen:

Esityksessä mainitaan seuraavasti: ”...panostetaan erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuuteen, millä tavoitellaan maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen nopeutumista. Kunnilla on 2025 alusta lukien käytössään kotoutumisen edistämisen palveluiden lisäksi työllistymistä ja yrittäjyyttä sekä osaamisen kehittämistä edistäviä palveluja, voisi kunta

toiminnallaan pyrkiä nopeuttamaan kotoutumista ja työllistymistä ja sitä kautta vähentämään toimeentulokiriippuvuutta”. Tässä lausumassa on suuri ristiriita hallituksen esittämien tavoitteiden ja toimien välillä: lakiesityksessä ehdotetaan vähennettäväksi tukea (laskennallista korvausta), joka vaikuttaa suoraan negatiivisesti kuntien palvelutarjontaan ja kotoutumista ja työllistymistä tukeviin toimiin. Mitä enemmän tukia ja korvausaikaa kunnilta leikataan, sen vaikeampi niiden on vastata kotoutujien tarpeisiin. Koska laskennallista korvausta ei ole korvamerkitty tiettyihin palveluihin, olisi kuntien itsensä päätettävissä, mitä palveluita mahdolliset leikkaukset koskevat. On mahdollista, että tulojen vähennys näkyisi myös muiden kuin korvausten piirissä olevien henkilöiden palveluissa. Koska kuntien taloudelliset tilanteet vaihtelevat paljon, on todennäköistä, että säästötoimenpiteet vaikuttavat erityisen kielteisesti niihin kuntiin, joiden taloudellinen tilanne on lähtökohtaisesti heikompi. Mikäli laskennallisen korvauksen leikkaus vähentää huomattavasti kuntien tarjoamia palveluita, on mahdollista, että kansainvälistä suojelua ja tilapäistä suojelua saavien muutto kasvukeskuksiin kiihtyy ja nopeutuu, ja maahanmuuttoon liitetyt haasteet moninkertaistuvat massamuuton alueilla.

Lasten ja perheiden etu:

Laskennallisen korvauksen alentamisella voi olla vaikutuksia tulkitsemispalveluiden tarjoamiseen kunnassa. On hyvä huomata, että koska jatkossa tulkkauskuukaudet sisällytetään osaksi laskennallisia korvauksi, on laskennallisten korvausten määrä suhteessa paljon pienempi kuin erikseen tulkkausista saatavat korvaukset. Hallintolain (434/2003) 26 §:n mukaan viranomaisen on järjestettävä tulkitseminen ja kääntäminen asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, jos muuta kieltä käyttävä asianosainen ei osaa viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä. Tätä tarkennetaan varhaiskasvatuksen osalta varhaiskasvatustilain (540/2018) 15 c §:ssä, jonka mukaan lapsella on hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä oikeus saada varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämää tulkitsemispalvelua. Täten tulkitsemispalvelua ei voi evätä vieraskielisen lapsen asiaan varhaiskasvatuksessa liittyvässä tilanteessa, vaikka asia tulisi vireille vanhempien toimesta. Tulkkipalveluita käytetään varhaiskasvatuksessa myös esimerkiksi palveluohjaustilanteissa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa sekä tarpeen mukaan myös muussa yhteistyössä huoltajien kanssa. Myös perusopetuksessa sellaisissa tapaamisissa huoltajien kanssa, jotka tulevat vireille viranomaisen toimesta (esimerkiksi huoltajien kanssa käytävät keskustelut ja päätösten tiedoksiannot), tulkitsemisen järjestäminen ja kustannusvastuu kuuluvat kunnalle hallintolain (434/2003) 26 §:n nojalla. Jos tapaamiset järjestetään kunnan aloitteesta ja ne liittyvät varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen toteuttamiseen, tulkkaus on järjestettävä ja kustannettava kunnan toimesta. Kunnalle jää hyvin vähän lakiin perustuvia mahdollisuuksia jättää lasta koskevassa asiassa tulkitseminen hoitamatta kustannussäästöihin vedoten.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Esityksessä ehdotetaan monialaisen kotoutumissuunnitelman kumoamista.

Suunnitelmien tekoa monialaisesti kuitenkin kannatetaan jatkossa erityisesti kiintiöpakolaisten ja muiden haavoittuvimmassa asemassa olevien asiakasryhmien kanssa, tai mikäli asiakas on useamman palvelun piirissä. Mikäli näin on, asiakkaan kanssa työskentelee tosiasiaassa useampi henkilö useasta eri organisaatiosta ja mikäli kotoutumissuunnitelmaa ei ole laadittu yhdessä, voi siitä jäädä pois asiakkaan kannalta olennainen asia tai huomio. Monialaisuus vahvistaa yhdenmukaisia toimintatapoja eri viranomaisten kesken ja näin vähentää ”luukulta luukulle”- menettelyä asiakkaiden kohdalla.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

-

Kemppi Marianna
Heinolan kaupunki - Orimattilan ja Heinolan kaupungin yhteinen lausunto